

اساطیر جهان

سر ویراستان: ویلیام داتی. برگردان ابوالقاسم اسماعیل پور

www.ketaboo.ir

عنوان و نام پدیدآور: اساطیر جهان / زیر نظر ویلیام داتی؛ برگردان ابوالقاسم اسماعیل پور

مشخصات نشر: تهران: اسطوره، ۱۳۹۱

مشخصات ظاهری: ۲۵۶ ص.

شابک: ۲ - ۴۵ - ۸۳۳۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: The Times World Mythology, c 2002

موضوع: اساطیر

شناسه افزوده: داتی، ویلیام جی.، ۱۹۳۹ م.، ناظر

شناسه افزوده: Doty, William G.

شناسه افزوده: اسماعیل پور، ابوالقاسم. - ۱۳۳۳، مترجم

رده‌بندی کنگره: ۳۹۱ الف ۴ BL ۲

رده‌بندی دیویی: ۱۳ / ۲۹۱

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۲۲۴۱۱۶۰

The Times World Mythology

General Editor: William G. Doty

London: Times Books, 2002

A Persian translation by Abolghasem Esmailpour

Ostoore Publications, Tehran, 2013

اساطیر جهان

سرویراستار: ویلیام داتی

ترجمه ابوالقاسم اسماعیل پور

صفحه‌آرایی: مصطفی شریفی

لیتوگرافی: طلوع

چاپ: قدس

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۲، تهران

تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه

۵۰۰۰ تومان

حق چاپ و نشر مخصوص و محفوظ نشر اسطوره است.

شابک: ۲ - ۴۵ - ۸۳۳۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

نشانی: تهران پارس - بلوار مطهری - هشتم غربی - پلاک ۲ - واحد ۶

تلفن: ۷۷۰۶۵۶۹۶

مرکز فروش (بخش چشمه): ۶۶۴۹۲۵۲۴

یادداشت مترجم

اساطیر ایران بی‌تردید در شمار یکی از ژرف‌ترین و اثرگذارترین مجموعه‌های اساطیری جهان است. این نکته بر کمتر پژوهنده و اسطوره‌شناسی پوشیده است. اما یادآوری آن تنها از آنروست که سرویراستار و طراح این مجموعه اساطیری جهان که در پیش رو دارید، تا حدی جانبدارانه — از سرِ عمد یا سهو — به اساطیر ایران نگرسته و بدان پرداخته است. با نگاهی به بخش‌بندی‌های این اثر، می‌توان دریافت که یکی از مفصل‌ترین فصل‌ها به اساطیر یونان و روم (بیش از سی صفحه) — با توجه به حذف برخی مطالب بنا به ضرورت — اختصاص یافته، در حالی که تنها دو صفحه درباره اساطیر ایران، آن هم مطالبی کلی در بخش اساطیر خاور نزدیک، آمده است.

کسی منکر اهمیت و شایستگی جایگاه اساطیر یونان و روم نیست. اما همه می‌دانیم که درازنای تاریخی و فرهنگی ایران بزرگ (جهان ایرانی) همپای تاریخ و فرهنگ یونان، چه بسا یادآوردِ روزگار هند و ایرانی (آریایی) و کهن‌تر از آن است. رومیان نیز پس از روزگار مسیح است که در پهنه فرهنگی و مدنی جهان عرض اندام می‌کنند و این در زمانی است که ما میانه دوره اشکانی را پشت سر گذاشته‌ایم، یعنی در حدود یک هزاره و بیشتر از رومیان پیشی گرفته‌ایم. این نگاه یکسوگرانه از سویی تقویت می‌شود که سرویراستار محترم — که پروفیسور فرهیخته‌ی دانشگاه آلابامای ایالات متحده، نویسنده و اسطوره‌شناس پرآوازه‌ای است — به اساطیر کره یا تبت — که درازنای تاریخ و فرهنگشان نصف تاریخ و فرهنگ ایران است — حدود سه برابر حجم اساطیر ایران اختصاص داده است. از این گذشته، نویسنده بخش اساطیر ایران، دکتر زُی ویلیس، متخصص اساطیر افریقا و مصر است و در پژوهش‌های اساطیری مربوط به ایران دستی ندارد. این مایه شگفتی است که مسایل علمی و آکادمیک با مسایل و اغراض سیاسی در برخی دانشگاه‌ها و مراکز علمی دنیای امروز درآمیخته می‌شود.

نگارنده از آنجا که در کتاب پیشین، *دانشنامه‌ی اساطیر جهان*، که با استقبال گرم خوانندگان ایرانی روبه‌رو گردید، سی و دو صفحه رحلی به اساطیر ایران اختصاص داد و مطالبی برای تکمیل این بخش بدان افزود، دیگر بایسته ندانست که در این اثر نیز به تکرار آن مطالب بپردازد. اما این پیمان را همواره پاس خواهد داشت که مجموعه مفصل و مصور اساطیر ایران را تألیف کند و به جامعه علمی و شیفتگان فرهنگ و اساطیر ایرانی پیشکش نماید. ایدون باد!

فهرست مطالب

تبت		
آفرینش‌ها و تبارشناسی‌ها	۶۶	
سرزمین دیوان، ایزدان و بوداها	۶۸	
کره	۱۱	
خاستگاه‌های مردم کره	۷۰	
اسطوره تاناگون	۷۲	
اسطوره جومونگ	۷۴	
ژاپن	۱۹	
خاستگاه‌های ژاپنی	۷۶	
آفرینش	۷۸	
حلقه ایزومو	۸۲	
تأسیس حکومت یاماتو	۸۴	
یونان	۲۹	
سالوده اساطیر یونان	۸۶	
اسطوره در جامعه	۸۸	
ایزدان المپ	۸۹	
خاستگاه‌های انسان	۹۱	
جنگ تروا	۹۳	
آفریده‌ها و غول‌ها	۹۵	
قهرمانان انسانی و نیمه‌خدایان	۹۷	
منابع اساطیر یونان	۹۹	
جهان زیرزمینی	۱۰۱	
روم	۴۶	
زایش اساطیر روم	۱۰۳	
بنیاد روم	۱۰۵	
رومولوس و پادشاهان	۱۰۷	
کثرت ایزدان	۱۰۹	
دین عمومی	۱۱۱	
قهرمانان و امپراطوران	۱۱۳	
ادیان سری	۱۱۵	
سلت‌ها	۵۸	
راز سلت‌ها	۱۱۷	
ایزدان و قهرمانان	۱۱۹	
شعائر و آیین‌ها	۱۲۱	
گروه نویسندگان	۹	
دیاچه	۱۱	
مصر	۱۵	
ایزدان نخستین	۱۷	
اسطوره‌های خورشیدی	۱۹	
اسطوره و جادو	۲۱	
ایزدبانوان قدرتمند	۲۳	
حیوانات اساطیری	۲۵	
شعائر و مراسم تدفین	۲۷	
اعتقادات پس از مرگ	۲۹	
خاور نزدیک در روزگار باستان	۳۱	
اساطیر سومر و بابل	۳۳	
اسطوره‌های آفرینش	۳۵	
توفان	۳۷	
حماسه گیل‌گمش	۳۹	
اساطیر ایران	۴۰	
هند	۴۲	
اساطیر آفرینش هندی	۴۴	
ویشنو	۴۶	
تجلیات ویشنو	۴۸	
شیوا و خانواده‌اش	۵۰	
ایزدبانوی سنگدل	۵۲	
آسیای جنوب شرقی	۵۴	
انسان‌ها، ایزدان و ارواح	۵۶	
اساطیر آفرینش: زورق‌ها و مارها	۵۸	
سرها، نیاکان و مرگ	۶۰	
اسطوره‌های ادیان بزرگ	۶۲	
مکان‌های مقدس	۶۴	
چین	۶۶	
سرچشمه‌ها	۶۸	
ایزدان کیهانی	۷۰	
اسطوره‌های مربوط به فجایع طبیعی	۷۲	
ایزدان و قهرمانان فرهنگی	۷۴	

۱۸۱	خدایان و جهان ارواح	۱۲۳	قدیسان و بازمانده‌ها
۱۸۳	امریکای جنوبی: تمدن‌های آند	۱۲۵	مضامین تکرارشونده
۱۸۵	اساطیر خاستگاهی	۱۲۷	افسانه‌های آرتور
۱۸۷	ایزدان آند		اروپا شمالی
۱۸۹	اساطیر و ارواح آمازون	۱۲۹	اساطیر شمال
	جزایر کارائیب	۱۳۱	آفرینش
۱۹۱	جهان کارائیبی	۱۳۳	کیهان‌شناخت - ساختار کیهان
۱۹۳	اساطیر آفرینش کارائیبی	۱۳۵	آدین
۱۹۵	فرهنگ، خوراک و روابط نمادین	۱۳۷	ثور: ایزد تندر
	افریقا	۱۳۹	لوکی شعبده‌باز
۱۹۷	سرچشمه‌های جهان	۱۴۱	ایزدان باروری
۱۹۹	جادوگری و شعبده‌بازی	۱۴۳	راگنارک - پایان جهان
۲۰۱	اساطیر حیوانات		اروپای مرکزی و شرقی
۲۰۳	قربانی‌ها و پیشکش‌ها	۱۴۵	اقوام این ناحیه
۲۰۵	مرگ	۱۴۷	سرچشمه‌ها و تحول اساطیر
	استرالیا	۱۴۹	خدایان و نیمه‌خدایان
۲۰۷	زمان رؤیا	۱۵۱	آداب و رسوم و آیین‌ها
۲۰۹	آیین تشرف	۱۵۳	میراث‌ها
۲۱۰	باروری		نواحی قطب شمال
۲۱۱	درمانگران	۱۵۵	اساطیر اینوی
۲۱۳	هنر اسطوره	۱۵۷	اساطیر سیبری
	اقیانوسیه	۱۵۹	حیوانات در اساطیر
۲۱۵	قصه‌های قهرمانی پاپوآ	۱۶۱	چشم‌انداز، آسمان و جهان زیرین
۲۱۷	اسطوره‌های خویشاوندی		امریکای شمالی
۲۱۸	اساطیر کیش کالا	۱۶۳	اساطیر آفرینش
۲۲۰	اساطیر هاوایی	۱۶۵	اساطیر قهرمانان
۲۲۲	کیهان‌شناخت‌های آنگان	۱۶۷	سفرهای فراطبیعی
۲۲۳	درونمایه‌های مشترک	۱۶۹	قصه حیوانات
۲۲۶	ایزدستان جهان	۱۷۱	قصه‌هایی پیرامون خاستگاه‌های فرهنگی
۲۳۷	شرح واژگان	۱۷۳	داستان‌های قرضی
۲۴۴	کتابنامه		امریکای مرکزی و جنوبی
۲۴۸	منابع تصاویر	۱۷۵	تمدن‌های امریکای میانه
۲۴۹	پی‌نوشت‌ها	۱۷۷	اسطوره‌های خاستگاهی
		۱۷۹	تقویم مقدس

گروه نویسندگان

چندین سال هنر و تاریخ هنر تدریس کرده و نگارگری او در کتاب‌هایی پیرامون اساطیر و جهان باستان آمده است. او اکنون رئیس گروه مطالعات طراحی در کینگزتن کالج است.

دکتر جیمز ه. گرین^{۱۳}: کره.

جیمز ه. گرین، انسان‌شناس و کشیش فرقه متدیست^{۱۴}، شانزده سال در کره زیست. اکنون مدرّس مطالعات کره عصر جدید و رئیس دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه شفیلد^{۱۵} است. تازه‌ترین کتابش *اسطوره‌ها و افسانه‌هایی از کره: چکیده تفسیر آثار باستان و جدید*^{۱۶} نام دارد: کتاب قبلی‌اش، *تاریخ دینی کره*^{۱۷} به‌زودی توسط انتشارات کروزن تجدید چاپ خواهد شد.

استن هاج^{۱۸}: ژاپن.

زبان‌شناس و نویسنده متخصص فرهنگ ژاپنی.

مارک نوتال^{۱۹}: نواحی شمال.

استاد انسان‌شناسی اجتماعی در دانشگاه آبردین و متخصص اقوام و فرهنگ‌های شمال و شمال اطلس. علائق پژوهشی او شامل روابط زیست‌محیطی - انسانی؛ خویشاوندی، هویت و شخصیت؛ کاربردهای پر دوام منابع زنده دریایی، و تأثیرات دگرگونی اقلیمی بر نواحی شمال است.

پروفسور جیمز ریپدن^{۲۰}: یونان، افریقا.

استاد بازنشسته دانشگاه ساری^{۲۱} و استاد انشخاری دانشگاه‌های استرلینگ^{۲۲} و هنگ‌کنگ. او چندین کتاب درباره اساطیر و فرهنگ عامه، از جمله درباره مکرول، ژاسون و آرگونوت‌های یونان باستان، و اسطوره‌های یوروبا^{۲۳}ی افریقا منتشر کرده است. او همچنین گردآورنده قصه‌های بومیان آمریکای شمالی و سیبری است.

دکتر نیکلاس جی. ساندروز^{۲۴}: کارائیب، آمریکای مرکزی و جنوبی.

دانش‌آموخته باستان‌شناسی در دانشگاه‌های شفیلد و ساوث‌همپتن، و دانش‌آموخته انسان‌شناسی در کوئینز کالج کمبریج است. او عضو هیئت علمی و پژوهشگر در ایالات متحده، ترینیداد، جامائیکا، آرژانتین و مکزیک بود. اکنون استاد فرهنگ رسانه‌ها در کالج دانشگاهی لندن

دکتر ویلیام گ. دانی^{۲۵}: سرویراستار و نویسنده دیباچه.

ویلیام دانی مدیر مطالعات دینی و استاد علوم انسانی دانشگاه آلاباما، توسکالوسای امریکاست. او نویسنده، مترجم و ویراستار پرکاری است که چهارده کتاب و بیش از هفتاد مقاله در مجلات گوناگون پیرامون موضوعاتی چون مطالعات دینی، انسان‌شناسی، روان‌شناسی، ادبیات کلاسیک و نقد هنری منتشر کرده است. آثار جدید او شامل اسطوره‌های نرینگ^{۲۶} و اسطوره‌نگاری: بررسی اسطوره‌ها و آیین‌ها^{۲۷} است. او اکنون سردبیر *Mythosphere* مجله تصویر، اسطوره، و نماد است که توسط گوردون و بریج^{۲۸} منتشر می‌شود.

لورن اوئرباخ^{۲۹}: اروپای شمالی.

متخصص انگلیسی و ايسلندی باستان در کینگز کالج لندن. در همین‌جا مدرک فوق‌لیسانس گرفت. او اخیراً نویسنده بخش اروپای شمالی کتاب *اسطوره و نوع بشر*^{۳۰} جزو مجموعه کتاب‌های *Times Life* است و فصل «اروپای شمالی» *دانشنامه اساطیر جهان*^{۳۱} را نوشت.

نورمن بانکرافت - هانت^{۳۲}: آمریکای شمالی.

دانش‌آموخته مدرسه هنر کینگزتن^{۳۳} با مدرک طراحی گرافیک، اما مطالعاتش را در فرهنگ بومی آمریکا متمرکز کرده است. او نویسنده کتاب‌های زیادی درباره بومیان آمریکا، عضو آموزشکده سلطنتی انسان‌شناسی است و دوره دکترایش را در رشته مطالعات تاریخی و نظری در دانشگاه لندن می‌گذراند.

میراندا بروس - میتفورد^{۳۴}: جنوب شرقی آسیا.

مربی و مدرّس هنر آسیای جنوب شرقی در موزه بریتانیا و نویسنده کتاب *مصور نشانه‌ها و نمادها*^{۳۵} است. او جزو همکاران چندین دانشنامه و کتب دیگر درباره هنر، دین و اساطیر آسیاست.

دکتر ری دانیگ^{۳۶}: سلت‌ها، اروپای مرکزی و شرقی.

ری دانیگ علاقه ویژه‌ای به اساطیر اروپای غیر مدیترانه‌ای دارد و جزو همکاران بسیاری از کتاب‌ها بوده و بخش اساطیر سلتی، شمال، مرکز و شرق اروپا را نوشته است. او

و متخصص باستان‌شناسی و انسان‌شناسی پیش‌کلمبیایی^{۲۵} است.

تادئوس اسکوروپسکی^{۲۶}: تبت.

در لهستان، کانادا، ایتالیا و بریتانیا تحصیل کرد. مدارکی در فلسفه، الهیات و مطالعات بودایی کسب کرد. تمرکز اصلی پژوهش‌های دانشگاهی‌اش بودیسم هند و تبتی، به‌ویژه آموزه‌ها، ادبیات، آیین‌ها و تصویرنگاری است. اکنون در مدرسه مطالعات شرقی و افریقایی دانشگاه لندن به تدریس آیین بودا اشتغال دارد.

راشل استورم^{۲۷}: روم.

در اسطوره‌شناسی و دین تحصیل کرده و از دهه ۱۹۸۰ تاکنون آثاری در این زمینه نوشته است. او نویسنده سه کتاب در اساطیر و دین است و در تألیف چندین دانشنامه و همچنین با مجلات و روزنامه‌های بین‌المللی همکاری داشته است.

دکتر جیمز ف. واینر^{۲۸}: استرالیا، اقیانوسیه.

مدرس مدعو در گروه انسان‌شناسی مدرسه تحقیقات آسیایی و اقیانوس آرام در دانشگاه ملی استرالیا است و پژوهش‌های گسترده‌ای در پاپوآ^{۲۹}ی گینه نو و در کونینزلند^{۳۰} و استرالیا داشته و چندین کتاب درباره زندگی اجتماعی قوم فوآ^{۳۱} و اقوام دیگر پاپوآی گینه نو نوشته و ویراسته است.

دکتر ری ویلیس^{۳۲}: مصر، خاور نزدیک باستان.

انسان‌شناس اجتماعی که تجربه کاری گسترده‌ای در افریقایی مرکزی و خاوری داشته است. او نویسنده کتاب‌هایی پیرامون نمادگرایی حیوانات، تاریخ افریقایی پیش از عصر استعمار، شمن‌های افریقایی و چندین اثر علمی دیگر است. او همچنین ویراستار اساطیر جهان^{۳۳}، و اکنون پژوهشگر دانشگاه ادینبورو است.

دها منبع درباره اساطیر جهان وجود دارد که بسیاری از آنها چکیده وار و کاملاً سودمندند. تقریباً همه آنها مجموعه‌هایی از بریده‌های اساطیر فرهنگ‌های متعدّدند و شماری از آنها بیشتر اطلاعات اجتماعی - فرهنگی پیرامون داستان‌ها به دست می‌دهند. آنها عموماً اسطوره‌ها را در وهله نخست به عنوان ادبیات بسیار کهن جوامعی که اگر نابود نشده‌اند، دست کم در حال نابودی‌اند، در نظر می‌گیرند.

اساطیر جهان، از انتشارات تایمز، نه تنها چکیده‌وار و بسیار کاربردی است، بلکه ویژگی‌هایش غیر از اساطیری است که تاکنون توصیف گردیده است. اولاً فقط به بازگویی داستان‌ها و روایات اساطیری نمی‌پردازد، بلکه بسیاری از اشکال اسطوره‌شناختی را می‌شناساند. ثانیاً اطلاعات اجتماعی و فرهنگی پیرامون اسطوره‌سازان جوامع آنان و داستان‌هایشان فراهم می‌سازد، و منابع اولیه مجموعه‌های اساطیری را بررسی می‌کند. سوم اینکه همزمان با شناخت این نکته که بسیاری از اساطیر به رویدادهای کهن اشاره دارند، این کتاب تصریح می‌کند که بسیاری از آنها امروز در بیشتر فرهنگ‌ها زنده‌اند و به حیاتشان ادامه می‌دهند.

این اسطوره‌ها به صورت عناصر زنده فرهنگی بازمانده‌اند و پیوسته دگرگون می‌شوند، همچنان انتقال می‌یابند و نویسندگان به نحوه انتقال و تبدیل اسطوره‌ها در گستره زمان توجه خاص کرده‌اند. و چهارم، موضوعات این کتاب که به شکلی کاملاً تازه در اینجا به خامه دانشمندان برجسته عرضه شده‌اند، به پیوندهای ژرف و نزدیک میان داستان‌های اساطیری و اجرای آیین‌ها اعتراف کرده‌اند.

نویسندگان کتاب حاضر دریافته‌اند که اسطوره‌ها پیامدهایی دارند و بخشی از زیرساخت‌های عقیدتی فرهنگ‌ها به شمار می‌روند. آنها ساختارهای اجتماعی را اساس کار خود قرار داده‌اند. از این رو، بدون در نظر گرفتن پذیرش و تکرار این ساختارها در جوامع نوین امروز قابل درک نیستند. اشتقاق ریشه‌شناختی اهمیت کمتری دارد تا کاربردهای تاریخی، به طوری که مجموعه‌های اساطیری را معمولاً داستان‌هایی از ابرانسان‌ها و درباره آنها رقم می‌زنند. بخش‌های گوناگون کتاب، یافته‌های قوم‌شناختی معاصر را ترسیم می‌کنند؛ بخش‌های دیگر به مقوله‌های نوین مانند تجلیات جنسی، مثلاً نقش ایزدانوان در چندین فرهنگ، نقش مادرسالاری در ژاپن، و ایزدان باروری در شمال اروپا، کارائیب، استرالیا و اقیانوسیه، اشاره دارند.

دامنه فرهنگ‌هایی که در اینجا مورد مطالعه قرار می‌گیرد، به راستی جهان‌گستر است. این دانشنامه شامل حوزه‌هایی است که به ندرت در بسیاری از مجموعه‌های اساطیری

گنجانده شده است. مانند آسیای جنوب شرقی، تبت، اروپای مرکزی و شرقی، نواحی قطب شمال و کارائیب. چندین بخش از هر فصل شامل همسایگان مستقل است. این بخش‌ها نگاهی گذرا به هر حوزه فرهنگی می‌افکنند. مهم‌ترین منابع اولیه در حوزه‌های فرهنگی خاص مشخص شده‌اند. برای مثال، بین سرودهای کهن هندی وداها و سرودهای متأخر براهمنه‌ها (مانند اوپانیشادها) و حتی نوشته‌های متأخر پوراناها و تانترها، همانند حماسه‌های بزرگ: *مهابهاراتا* و *رامایانا* تمییز قایل شده‌ایم. آثار دیگر شامل کتاب‌های غیب‌گویی^۱ روم، آثار کهن چین، *گوچیکی و نیهون - شسوکی*^۲ ژاپن، *پوپول ووه مایا*^۳ ایالات و ادبیات یونانی، *تبارشناسی ایزدان* هزیود و *کاله‌والای* فنلاندی است.

انواع موضوعات اساطیری شامل اساطیر سرچشمه و کیهان‌شناخت است. مثلاً به فصل اساطیر چین بنگرید، آنجا که پانگو^۴ از تخمی ازلی زاده می‌شود که به آسمان

ادیان بومی برای باروری اهمیت زیادی قایل‌اند. تعدادی از اساطیر درباره بازآفرینی کیهان وجود دارد. در استرالیا، موجودات متعددی هستند که به کیش‌های باروری مربوط‌اند؛ مثل مار رنگین‌کمان که در این نگاره به نمایش درآمده و معرّف شعایر باروری در صحرای مرکزی و قلمرو شمال است.

و زمین تقسیم می‌گردد و اجزاء تنش جزو عناصر جهان طبیعت می‌شوند.

همچنین اسطوره‌هایی دربارهٔ خانواده و آفرینندگان اساطیری در دست است. بحث‌هایی هست پیرامون هیتلر و اسطوره، ایزدان گاه‌شماری مقدس، مرگ و جنسیت و حتی (در بخش اقیانوسیه) اساطیر مابعد مسیحی را داریم. برخی از اجزاء مهم اساطیری مورد بحث عبارت‌اند از: قهرمانان / زنان قهرمان یا نجات‌بخشان دارای زندگی فوق‌العاده، مانند فراعنه مصر؛ اولیس یونانی؛ آنیاس رومی؛ گیل‌گمش یا مردوک در بین‌النهرین؛ ایزدبانوانی چون دیوی یا کالی در هند؛ یا باکره‌های پرستشگاه و ستای رومی؛ حکیمان و پیامبران نیز در این طرح مورد بررسی قرار می‌گیرند: مثل زرتشت ایرانی، یا ایفا، ایزد نیجریایی خرد.

شخصیت‌های جادوگری به خوبی معرفی شده‌اند، مثل سوکالای کره‌ای، لوکی شمال اروپا و هرمس یونانی. جادوگران مخصوصاً در بخش آمریکای شمالی مورد تأکید قرار گرفته‌اند. دیگر شخصیت‌های ایزدی، یا نیمه‌ایزدی (مثل اُریس، ایزد مرگ و رستاخیز مصری) تصویر شده‌اند، چنان‌که نظام‌های متعدد دینی نیز مورد بررسی قرار می‌گیرند، مثل ادیان رازآمیز در روم؛ مراسم تدفین در مصر؛ مراسم پاک شدن از آلودگی در ژاپن (آنجا که این عمل، خطوط طبیعی این جهان را رقم می‌زنند)؛ ودون / وودو^۸ در کارائیب؛ کامی نومیچی^۹ / شیتو^{۱۰} در ژاپن؛ کیش تانتر در هند؛ و کیش‌های کالا در اقیانوسیه.

مکان‌ها و رویدادهای طبیعی بسیاری از مناطق نیز، هم از لحاظ آیینی و هم از لحاظ اساطیری مورد بررسی قرار می‌گیرند؛ کوه‌های مقدسی چون هلگافل^{۱۱} در ایسلند؛ معابد ماندالایی در فرهنگ‌های بودایی؛ دو پرستشگاه بزرگ در پایتخت شهر آرتکها^{۱۲}، تنوچی‌تیلان^{۱۳}؛ و البته حوادث غیرمترقبه طبیعی مانند توفان در اساطیر چین و بنی‌اسرائیل: یا رؤیای پایان زمان در اساطیر شمال اروپا با عنوان راگناروک^{۱۴}. در آمریکای جنوبی جنگل‌ها جهان مقدس موجودات ارواح‌گون به شمار می‌روند. اسطوره‌ها و افسانه‌ها ممکن است رویدادهای طبیعی مثل سپیده شمال در قطب شمال را توجیه کنند؛ و ایزدکرداری ایزدان خورشید و آسمان را در نواحی قطب شمال و آمریکای جنوبی باهم تطبیق و مقایسه کنند. ساختار کیهان ممکن است چنین تصور شود که مُتج از ادواج آسمان و زمین باشد، چنان‌که در اساطیر سومر و شمال اروپا می‌بینیم. خوشبختانه امروز به‌ندرت به تشخیص خاصی برمی‌خوریم

که موضوعات اساطیری را فقط متعلق به سطح «ابتدایی» تحول فرهنگی به شمار می‌آورند. در عوض، به نحو

گسترده‌ای چنین تصور می‌شود که اسطوره‌ها معرف

جبهه‌های مهمی از خودفهمی هر فرهنگ است، منبعی که به عنوان تصرفات مجدد اساطیری - شاعرانه^{۱۵} می‌تواند در احیاء فرهنگ مؤثر باشد.

اسطوره‌های بنیادی اغلب توجیه‌کننده سرچشمه‌های فرهنگی‌اند (آمریکای شمالی و روم) یا نشانگر آن‌اند که چگونه حمایت دولت در اقتدار اساطیری رخنه می‌کند (کره، ژاپن).

اسطوره‌های سرچشمه خویشاوندی غیرعادی نیستند، چنان‌که به‌ویژه در پاپوآی کینه بر آشکارا به چشم می‌خورد. اسطوره‌ها اشارات عقیدتی و سیاسی دارند. در نظر آوری اساطیر، جهان‌نگره و دین اروپایی تأثیر جهان مسیحی بر نواحی مرکزی و خاوری اروپا را در آن هنگام که کریستف کلمب، تاینو^{۱۶} یا آراواک^{۱۷}، و کارائیب را تحت تأثیر قرار داده بود.

روایات اساطیری اغلب شامل تعلیم در باب جغرافیا و مناظر است و ممکن است همانند اساطیر یونانی، اطلاعاتی پیرامون تاریخ اولیه یک قوم به دست دهد که تنها در یافته‌های باستان‌شناختی و نگاره‌های روی گلدان‌های ماقبل تاریخ دیده می‌شود. نویسندگان ما برای بسیاری از حوزه‌های فرهنگی از قراین فرهنگی سود می‌جویند. مثلاً در بخش سومر، این را می‌بینید، و توجه کنید که در ژاپن و مصر، چگونه تضاد خیلی ابتدایی فرهنگی جای خود را به همشکلی با تجربه تاریخی داد. شاید این

سربویش چوبی به شکل مرغ توفان، مخلوقی در پیوند با ایزدان ساحل شمال غربی آمریکای شمالی. اعتقاد داشتند که این پرنده با منقار مورب پایین کشیده و شاخ‌های پرده‌اش که هویت او را تشکیل می‌دهد، وقتی بال می‌زند رعد ایجاد می‌شود و چشمانش برق می‌زند.

این نقاشی از گیان دومینیکو تیه‌پولو (Giandomenico Tiepolo) ۱۸۰۴-۱۷۹۷ تصویرگر اهلان ترواست که به نحوی بی‌خردانه شهر خود را تسلیم جنگاوران یونانی می‌کند که درون اسب چوبی پنهان شده‌اند. یونانی‌ها در طول شب از اسب خارج می‌شوند و دروازه‌های شهر تروا را به روی سپاه خود می‌گشایند و بدین‌گونه شهر به آتش افکنده می‌شود.

دیرین‌ترین آلبومی به نام *جنگل* را با مضامینی برگرفته از حماسه *کیل‌گمش* پدید آوردند. درباره سینما باید یادآور شویم که ما به سختی کوشیده‌ایم که فیلم *هرکول*، و فیلم‌های *والنت‌دیسینی* و *تلویزیون* را، که تقریباً هر ساله فیلم‌هایی با مضامین برجسته اساطیری می‌سازند، نادیده بگیریم. در سال ۲۰۰۱، فیلمی برنده چهار جایزه اسکار ساخته انگلی ۲۸ به نام *بیرغیران، ازدهای پنهان*^{۲۹} نشان داد که سینمای انیمیشن با سکود برت چقدر به گونه‌ای نمایشی می‌تواند سنت اساطیری کونگ‌فو را روی صحنه ببرد (که در بسیاری از فیلم‌های هنرهای رزمی *هنگ‌کنگ* تکرار می‌شود). داستان‌های علمی-تخیلی بسیاری از اسطوره‌ها را بازگو می‌کنند و حتی *رُمان‌های* تخیلی از جودی لین نای ۳۰ هست که با اساطیر آغاز می‌شود. گاهی دیده شده که مردم همان‌قدر که به فرهنگ توجه دارند، به اساطیر نیز همچون فرآورده ذهنی عصر جدید، علاقه نشان داده‌اند، به‌ویژه آن دسته از افراد که به موضوعات عرفانی، آموزش‌های سرخپوستان بومی آمریکا یا بومیان استرالیا، فرهنگ‌های باستان، نمادگرایی سلتی، ستاره‌شناسی، فال‌گیری و غیره علاقه‌مندند. آثار زیگموند فروید و کارل گوستاو یونگ بارها به خاطر سنت و چشم‌اندازهای اساطیری‌شان زیر و رو شده است. «فراگیری بیان اسطوره فردی» یا «تشخیص قهرمان زن درون» باعث شده که کتاب‌های عام روان‌شناسی رواج یابند و کتاب‌های آموزشی متعددی در این‌باره منتشر شده است.

نکته به بهترین وجه در به هم پیوستگی پایروس و کل لوتوس (نیلوفر آبی) بر روی نقش برجسته‌های اولیه مصر خلاصه شده است (همچنین بنگرید به فصول مربوط به چین و آلمک^{۱۸}، مایا و آزنک به صورت پی‌درپی در بخش آمریکای میانه).

کتاب *واژگان اساطیر* اثر ایزاک آسیموف، مطالعه‌ای تیزبینانه پیرامون نشانه‌های اساطیری است که در زبان روزمره می‌توان یافت. این کتاب یادآور می‌شود که چه تعداد از کلمات در کاربرد عادی خود، از اصطلاحات اساطیری سرچشمه می‌گیرند: مثلاً روزهای هفته، یا عباراتی چون *نارسی سیسم*^{۱۹} (خودشیفتگی)، *خرد آپولنی*^{۲۰} (خرد متعلق یا وابسته به آپولون، خدای خرد، خورشید و موسیقی در اساطیر یونان. م)، *سکوت هرمسی*^{۲۱} (ایزد بازرگانی، اختراع و پیام‌آوری. م)، *شخصیت ساتورنی*^{۲۲} (ایزد زمان معادل رومی کروئوس. م)، *طبع شاد (ژوپتر)* و بسیاری از اصطلاحات دیگر.

هنرهای ماسرشار از شاهکارهای الهام‌گرفته از اساطیرند، از جمله در موسیقی و هنرهای گرافیک و تجسمی. تنها در نظر آورید مضامین و شخصیت‌های اساطیری را در تقدس بهار اثر استراوینسکی، نگاره *غول‌آسای دلهره* اثر گویا^{۲۳}، طراحی‌های شهوت‌گونه ورزا اثر پیکاسو که یادآور مینوتورها (جانوران نیمه‌انسانی در اساطیر یونان. م) است، یا نمایشنامه‌های ادوارد آلبی^{۲۴}. اخیراً در موسیقی پاپ، پل ویتتر *کُنسورت*^{۲۵} آلبوم *ایکاروس*^{۲۶} و

دو اژدها بر روی سنگ حکاکی شده سده پنجم میلادی، تصویری از خورشید را می‌نمایاند که در شمال اروپا از اهمیت خاصی برخوردار بود. مردم در طول زمستان‌های دراز و تاریک، جشن‌هایی برگزار می‌کردند تا خورشید را نباشد کند و بزرگ داوند، و کمک کند تا نیروی خود را در زمان بهار به دست آورد.

به شرق و مرکز ژاپن و سرخه‌ایزومو^{۲۵} مربوط به سواحل غربی این کشور.

نمایشگاه جهانی اسطوره‌ها در این کتاب، خواننده را به پرستش گذشته دعوت نمی‌کند، بلکه او را به احساس مسئولیت در قبال آینده فرا می‌خواند. این کتاب نمونه‌هایی فراهم آورده است مبنی بر اینکه اشیاء چگونه بوده‌اند و ممکن است ارزش بررسی داشته باشند. کلود لوی اشتروس در کتاب *داستان سیاه‌گوش*^{۲۶} راهنمایی مفیدی می‌کند: «نباید فکر کنیم که اسطوره‌های پرآمده از دوردست‌ترین زمان و مکان فقط می‌توانند بازی‌های قبلاً بر صحنه آمده را به ما بنمایانند. اسطوره‌ها شامل بازی‌هایی نیستند که فقط یک‌بار و برای همیشه به پایان رسیده‌اند. آنها خستگی‌ناپذیرند و بازی جدیدی را هربار به هنگام بازگویی یا خواندن به نمایش می‌گذارند.»

اینک به این گنجینه «بازی نوین» در هزاره نوین خوش آمدید!

ویلیام کی. دانی

توسکالوسا، ۲۰۰۲

بررسی تحلیلی و انتقادی اسطوره اکنون در حال گسترش است. پایگاه‌های اسطوره‌ای در شبکه جهانی روزافزون شده‌اند، از فهرست شخصیت‌های اساطیری گرفته تا منابع پژوهشی را در این پایگاه‌ها می‌توان یافت (من توصیه می‌کنم که برای شروع، پایگاه اسطوره‌ای کتلین جنکر^{۳۱} مناسب است. این پایگاه در بردارنده مجموعه‌ای مصور و مشروح از اساطیر، قصه‌های پری‌وار و فرهنگ عامه^{۳۲} است).

به نظر من، روزگار سادگی فوق‌العاده موضوعات اساطیری و نمادین به سر رسیده است. شماری از پژوهشگران تک - اسطوره‌ای^{۳۳} هنوز درباره اساطیر سرچشمه یا آفرینش به عنوان تنها مقوله و مهم‌ترین مقوله هر فرهنگ سخن می‌گویند. بن‌مایه‌های اساطیری معرف جنبه‌های گوناگون یک فرهنگ‌اند، مثل نوبادگی روان‌شناختی؛ زیرمتن‌های نجومی با رمزهای اسرارآمیز یا خشونت در هسته جامعه انسانی، که به شکل مبهم در اسطوره‌ها منعکس می‌شود، دست‌نوشته‌ها و آیین‌ها، من خودم دیدگاه میان‌رشته‌ای و دارای پایه مشخص را ترجیح می‌دهم؛ دیدگاهی که می‌گوید تکتیر شیوه‌های موضوعات اساطیری در فرهنگ‌ها نقش دارند و در زمان‌های گوناگون مخصوصاً تأثیر گذارند.

نویسندگان این کتاب با تجربه‌ای گسترده در اسطوره‌نگاری سخن می‌گویند، و از شیوه‌های دانشگاهی پیروی می‌کنند، مثلاً از زبان‌شناسی، آثار کهن، مطالعات بین‌المللی، انسان‌شناسی اجتماعی و فرهنگی، باستان‌شناسی، مطالعات دینی و الهیات کمک می‌گیرند. روش‌شناسی خاصی در اینجا تحمیل نمی‌شود، بلکه انواع چشم‌اندازها مد نظر است. من به برخی دیدگاه‌های مشترک برخورده‌ام - از جمله درک این نکته که جدا کردن «کهن‌ترین» روایت یک داستان اهمیت کمتری دارد تا شناخت این مطلب که انتقال همیشه به معنای تغییر است.

اسطوره‌ها ایستا نیستند و ممکن است در کنار اسطوره‌های متباین قرار گیرند: بنگرید به رقابت بین اسطوره‌های گوناگون مصری پیرامون سرچشمه جهان، که هر یک از پشتیبانی کاهنان معابد در روزگاران عتیق بهره‌مند بوده‌اند. در میان اسطوره‌ها مضامین قرضی نیز به چشم می‌خورد، چنان‌که تصور اسطوره «ناب» همیشه تردیدآمیز بوده است (نگاه کنید به فصل امریکای شمالی). پیوندها و تباین‌ها ممکن است در یک درجه جغرافیایی خیلی کوچک دیده شود: مثلاً بین کیش آما تراسو^{۳۴} مربوط